

энергіі нарадзілася шмат карыснага для айчынных мастацтва, навукі, сацыякультурнай практыкі, фальклорнага руху і этнамастацкай адукацыі. І іх «песня адна на дваіх» яшчэ шмат гадоў прагучыць водгукамі ў справах і дасягненнях іх калег, вучняў і выхаванцаў.

Спіс літаратуры:

1. Беларускі фальклор у сучасных запісах : Традыц. жанры. Брэсц. вобл. / склад. В. Захарава. – Мінск : Выд-ва БДУ, 1973. – 304 с.
2. Палескае Вяселле / уклад. і рэд. В. Захаравай. – Мінск : Універсітэцкае, 1984. – 303 с.
3. Беларускі фальклор у сучасных запісах : Традыц. жанры. Гомел. вобл. / уклад. В. Захарава [і інш.] ; уклад. муз. часткі У. Раговіч. – Мінск : Універсітэцкае, 1989. – 384 с.
4. Ліцвінка, В. Песні і строі Піншчыны / В. Ліцвінка, М. Раманюк, У. Раговіч. – Мінск : Універсітэцкае, 1994. – 36 с.
5. Беларускі фальклор у сучасных запісах. Традыц. жанры. Мінск. вобл. / уклад. В. Ліцвінка; уклад. муз. часткі Г. Кутырова. – Мінск : Універсітэцкае, 1995. – 477 с.

Ала Навіцкая

ГОЛАС ДУШЫ І СЭРЦА

Ала Новіцкая

THE VOICE OF THE HEART AND SOUL

У артыкуле распавядаецца аб месцы і ролі беларускіх народных песень запісу выбітнага дзеяча культуры, этнамузыказнаўцы Уладзіміра Раговіча ў рэпертуары ансамбля «Зорачка».

The article tells about the place and role of Belarusian folk songs recorded by an outstanding cultural figure, ethnomusicologist Uladzimir Rahovich in the repertoire of the ensemble «Zorachka».

Перад дзеячамі культуры і адукацыі Беларусі як раней, так і зараз стаць нязменна актуальная задача: праз папулярызацыю дзіцячай творчасці ўнесці уклад у справу духоўнага развіцця і эстэтычнага выхавання школьнікаў і падлеткаў на лепшых узорах музычнай творчасці беларускага народа. Узорны ансамбль песні і танца «Зорачка», створаны ў лютым 1963 года, – першы ў рэспубліцы калектыў, які сваёй мэтай абраў вывучэнне і адраджэнне традыцый беларускай народнай творчасці.

Малюнак 1 – Выступ ансамбля «Зорачка» на канцэрце, прымеркаваным да 55-годдзя калектыва

У 1975 годзе ў рэпертуары ансамбля з’явіліся беларускія народныя песні, танцы, і ў 1980 годзе М. Іванова перавяла ансамбль на народна-абрадавы фальклор Беларусі. Менавіта ў гэты час пачалося супрацоўніцтва «Зорачкі» з У. Раговічам, які шчыра даваў парад, падарыў нам свае зборнікі. Спадарыня Маргарыта і Уладзімір Іосіфавіч сябравалі, абменьваліся думкамі, запісамі, зборнікамі песень [1]. У 1981 годзе ансамбль пацвердзіў званне «Фальклорнага ансамбля песні і танца» і выпусціў рэпертуарны зборнік для дзяцей «Зайграй, дударочку».

Як чалавек, улюблены ў беларускую народную песню, Уладзімір Іосіфавіч дапамагаў рэпертуарам усім кіраўнікам народных калектываў. Расшыфраваныя і запісаныя У.Раговічам песні вельмі дакладныя, з мелізмамі, з падпеўкамі, са шматгалоссем. Гэта энцыклапедычная работа!

Ансамблю 55 гадоў, і 35 з іх мы сляваем у тым ліку і гэтыя песні. Шмат зборнікаў народнапесеннага мастацтва Беларусі выдадзена, дзякуючы У. Раговічу. Вывучаючы іх, пераконваешся ў высокім прафесіяналізме ўкладальніка. «Вянок беларускіх народных песень» [2] – кніга вельмі багатая на песенны матэрыял, сістэмная, энцыклапедычная.

Быць 23 гады на чале такога калектыву (з 35-ці, што працуюць у ансамблі «Зорачка») – праца адказная і шчырая. У маім уласным архіве шмат запісаў народных песень і найгрышаў са Слуцкага, Старадарожскага і Салігорскага раёнаў. Але з палескай народнай песняй я пазнаёмілася на вяселлі, бо ўсе родзічы па мужу – з Гомельскай вобласці з вёскі Бібікі, што за Мазыром. Калісьці глядзела, як маладыя ад’ехалі, а вяселле працягвалася без іх. Сталыя людзі пераадзеліся – і вяселле пачалося нанова. Смех, жарты, сватаўство. Я тады яшчэ і не думала, што буду вывучаць гэты найцікавейшы матэрыял у інстытуце (1981 г.) у ансамблі «Валачобнікі» Ст. Дробыша: «Ой, зіма, зіма», «Вол бушуе» і інш. А ў 1984 годзе мяне запрасілі ў фальклорны ансамбль песні і танца «Зорачка». Вось тут было вельмі цяжка, таму што з дзецьмі ніхто не вывучаў традыцыйную культуру. Але ўжо была выпушчана кніга Г. Барташэвіч «Дзіцячы фальклор». А палескія народныя песні, якія я пачула, знайшла ў зборніках У. Раговіча (потым былі З. Эвальд, З. Мажэйка, Г. Барташэвіч, В. Ліцвінка).

У 1984 годзе на 4 курсе Інстытута культуры на экзаменах мы спявалі апрацоўкі народных песень В. Рашчынскага («За рэчкай, за ракой», «Туман-туманочак», «Там, дзе ручалачка бязжала») і песні са зборнікаў У. Раговіча («Ой, зіма, зіма ты марозная», «А мы проса сеялі» і інш.).

Сёння Заслужаны аматарскі калектыў Рэспублікі Беларусь ансамбль песні і танца «Зорачка» ўстанавы адукацыі «Нацыянальны цэнтр мастацкай творчасці дзяцей і моладзі» – багаты традыцыямі, самастойны творчы калектыў. Адметнай рысай ансамбля з’яўляецца тэатралізаванасць канцэртных праграм, у якіх занятыя тры групы дзяцей: вакальная, харэаграфічная і аркестравая. Рэпертуар калектыву аб’яднаны ў тэматычныя праграмы: «Зімачка-зіма», «Пайшла Каляда ўпярод Ражаства», «Святое Ражаство», «Вясна-красна», «Лета звонкагалосае», «Восень – залатая прасліца» і іншыя. Дзякуючы ансамблю, на сцэне ажываюць старажытныя абрады, гульні, карагоды, гучаць народныя музычныя інструменты.

І зараз у рэпертуары ансамбля песні і танца «Зорачка» гучаць песні запісу У. Раговіча «Ой, да кацілася да ясная зорачка», «У карагодзе мы былі», «Ой, вярбічанька», «Моладзец, моладзец, харошы, прыгожы», «Ой, каля сяла», «А мы проса сеялі», «Дзе мы хадзілі, дзе бывалі», «Шумела, да зялёная дубравушка», кампазіцыі «Каравай», «Зборная субота» з «Вяселля», «Вялікдзень хлапечы» і многія іншыя. Калектыў неаднаразова выступаў на беларускім радыё і тэлебачанні: «Песенька мая харошая» з абрада «Гуканне вясны» у 90-я гг. была запісана кінакампаніяй «Мір».

У пачатку 2000-х мне давалося стаць суседкай Уладзіміра Іосіфавіча і пазнаёміцца з яго сям’ёй. Затым яго малодшы сын прыйшоў у «Зорачку» на заняткі. А пасля смерці У.Раговіча я прапанавала яго жонцы, Наталлі Мазурынай, зрабіць Вечар памяці да гадавіны (2006). Тады я сутыкнулася з маладымі фалькларыстамі-этнографамі, якія адмаўлялі яго работу і казалі ў адкрытую, што гэты чалавек сапсаваў увесь фальклор. Мне захачелася яшчэ больш расказаць людзям і самой больш даведацца пра чалавека з шыкоўным народным голасам, пра У.Раговіча-фалькларыста, навукоўца. Знаёмства з яго біяграфіяй, творчай працай дало разуменне, што ў гэтага чалавека вельмі багаты духоўны свет. Ён змясціў у сваім сэрцы любоў да малой радзімы, і што б ён далей не рабіў: ці працаваў з хорамі, ці выкладаў, ці сам выконваў песні, якія чуў ад маці, – ён пранёс па жыцці з сабою і пакінуў пакаленням.

Уключыўшы касету, я пачула незвычайны голас, які гучаў ад сэрца і душы – «Веселасць, вяселасць» спяваў Уладзімір Раговіч. Голас гучаў лагодна, глыбока, з прыгожым тэмбрам. Ён мяне вяртаў у вёску, да старых мужчын, якія засталіся пасля вайны жывымі і на святы (Вялікдзень, Троіца) летам гулялі ў карты, даміно, на століку каля Макоўскіх. Яны таксама, калі спявалі песні, прыпеўкі, чамусьці пад балалайку, вялі песню вельмі глыбока. Здавалася, спяваюць сэрцам і грудзінай, а песня ляціць кудысьці ў прастору. І вось ужо ў Мінску я пачула гэтыя ж песні.

Без запісаў напеваў былі б зборнікі тэкстаў, а песень не было б. Збіральнік стаў укладальнікам музычных частак зборнікаў: «Беларускі фальклор у сучасных запісах : «Традыцыйныя жанры» Брэсцкай вобласці (Мінск, 1973), Гомельскай вобласці (Мінск, 1989), Мінскай вобласці (Мінск, 1995), «Палескае Вяселле» (Мінск, 1984). «Песенны фальклор Палесся» – кніга вельмі запарабаваная сярод кіраўнікоў фальклорных калектываў [3; 4].

Хочацца выказаць вялікую ўдзячнасць У. Раговічу за яго зборнікі беларускіх народных песень, якія дапамагаюць узбагачаць рэпертуар дзіцячых, юнацкіх, студэнцкіх калектываў. Думаецца, што гэта **знакавы** фалькларыст свайго вельмі плённага і творчага часу. Я вельмі ўдзячная за тое, што жыццё падарыла мне сустрэчу і знаёмства з гэтым чалавекам.

Спіс літаратуры:

1. Беларускія абрадавыя песні : метад. дапам. / запіс У. Раговіча. – Мінск : Выд-ва МДП імя А.Горкага, 1985. – 112 с.
2. Вянок беларускіх народных песень / запіс У. Раговіча. – Мінск : Навука і тэхніка, 1988. – 432 с.
3. Раговіч, У. Песенны фальклор Палесся : у 3 т. / У. Раговіч. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2001–2002. – Т. 1 : Песні святочнага календара. – 2001. – 528 с.
4. Раговіч, У. Песенны фальклор Палесся : у 3 т. / У. Раговіч ; маст. афармл. У. Вішнеўскага. – Мінск : Чатыры чвэрці, 2001–2002. – Т. 2 : Вяселле. – 2002. – 592 с.

Вольга Аніскевіч

ЧАЛАВЕК З ФАЛЬКЛОРНАЙ ДУШОЙ (дзеінасць Наталлі Мазурынай)

Olga Oniskevich

THE PERSON WITH FOLK SOUL (activities by Natallia Mazuryna)

У артыкуле раскрываецца змест працы педагога і фалькларыста Наталлі Генадзьеўны Мазурынай у беларускай навуцы і адукацыі.

The article reveals the content of the work by the teacher and folklore collector Natallia Mazuryna in the Belarusian science and education.

На сваім жыццёвым шляху нам даецца сустрэцца з людзьмі, якія для нас становяцца «добрымі кнігамі, або забытанымі лабірынтамі», а ёсць і такія, якія асвятляюць кожны твой дзень яркім непаўторным святлом, музыкай і казкай. Для мяне такой асобай стала мой выкладчык, навуковы кіраўнік, мая Муза вершаў і новых пошукаў у творчасці, сябар, якога я ласкава называю «чалавекам з фальклорнай душой», – Наталлі Мазурына.

Выпускніца Беларускага дзяржаўнага педагогічнага ўніверсітэта імя М.Танка (1996), Н.Г.Мазурына, магістр педагогікі (1997), самы малады на той час (2001) кандыдат філалагічных навук, дацэнт літаратуразнаўства (2008), ужо больш як дваццаць гадоў навучае студэнтаў, рыхтуе спецыялістаў вышэйшай кваліфікацыі. Але другому напрамку дзейнасці Наталлі Генадзьеўны – даследаванню і захаванню беларускага фальклору – таксама за дваццаць. Гэтыя два кірункі яе дзейнасці пастаянна пераплятаюцца і ўзаемадапаўняюцца, прыносячы плённыя вынікі.

Яе навуковыя інтарэсы палягаюць у галіне фалькларыстыкі і этнамузыкалогіі. Даследаванне ёю сутнасных заканамернасцей існавання беларускага песеннага фальклору, выкладзенае ў шматлікіх навуковых артыкулах і кандыдацкай дысертацыі на тэму «Варыянтнасць існавання і эвалюцыі беларускага песеннага фальклору» [2] нязменна выклікаюць зацікаўленасць сярод даследчыкаў як у Беларусі, так і за яе межамі.

Сапраўдным настаўнікам для Наталлі Мазурынай стаў Уладзімір Іосіфавіч Раговіч. Іх творчы і сямейны тандэм плённа існаваў амаль дзесяць гадоў. «Тыпалогія вясельных песень Беларускага Палесся» – адзіны навуковы артыкул, што апублікаваны ў сааўтарстве Н.Г.Мазурынай з У.І.Раговічам [6]. Але, безумоўна, гэты дуэт даследчыкаў, захопленых беларускай песняй, стварыў значна больш. «Спеліся» яны ў ансамблі народнай музыкі «Веды», у склад якога ўваходзілі трое масцітых музыкантаў, знаўцаў фальклору У.І.Раговіч, А.М.Аляхновіч, М.В.Сірата. Жаночыя партыі ў ансамблі спявала Наталлі (песні «І туды гара, і сюды гара», «Ішоў казак дарогаю», «Коло річкы, коло броду» і інш.).